

РИНОК ПРАЦІ ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ

У статті розкриваються результати проведеного комплексного статистичного аналізу особливостей на ринку праці Луганської області. Визначено основні зміни та тенденції на регіональному ринку праці. Виділені перспективи та запропоновані напрямки удосконалення формування ринку праці Луганської області.

The results of conducted complex statistical analysis of features at the market in Lugansk region are examined in the article. The basic changes and tendencies are shown at the regional market of labour. Selected prospects and offered directions of improvement of forming of labour-market in Lugansk region.

Ключові слова: ринок праці, зайнятість, попит на робочу силу, показники ринку праці, рівень зайнятості населення.

Keywords: a labour-market, employment, demand, is on labour force, indexes of labour-market, level of employment of population.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. В умовах глобалізації «підвищується орієнтація розвинених економік на активізацію людського фактору» [2,297], також наявні трансформаційні процеси в українській економіці, перехід на нові засади господарювання кардинально змінили умови забезпечення трудовими ресурсами. Це спричинило виділення зовсім інших факторів формування зайнятості на рівні держави, регіону та підприємства. На цьому ґрунті виокремились проблеми, що групуються навколо, по – перше, кількісно – якісного забезпечення ринку праці трудовими ресурсами, по – друге, відсутності економічних важелів регулювання ринку праці й зайнятості населення, по – третє, незадовільної політики соціального захисту та соціального забезпечення трудових ресурсів, по – четверте, неефективної зайнятості молоді і політики управління молодіжним ринком праці. У зв'язку із зазначеним виникла необхідність та була поставлена задача провести аналіз стану та перспектив подальшого розвитку ринку праці Луганської області як цілісної системи. Тому дослідження проблем та перспектив розвитку ринку праці на прикладі Луганської області набуває важливого значення.

Мета дослідження. Аналіз основних тенденцій, що склалися, на ринку праці Луганської області, а також виявлення їх особливостей в умовах трансформаційної економіки України із метою визначення ефективних напрямків сприяння його розвитку.

Аналіз досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання проблеми. Проблемам регулювання ринку праці в умовах реформування національної економіки присвячені дослідження В. Онікієнка, О. Амоші, С. Бандура, Д. Богині, М. Долішнього, А. Колота, О. Уманського, С. Калініної, В. Сумцова та інших. Ними виділені основні тенденції ринку праці в сучасних умовах розвитку України та її регіонів, розглядаються методи встановлення балансу між суб'єктами ринку праці та суб'єктами соціального та економічного партнерства.

Питання збалансованості робочих місць і трудових ресурсів, якості робочої сили, зайнятості і безробіття молоді розглядаються у працях В.Васильченко, Е. Лібанової та інших.

Проведений аналіз указав на багатоаспектність, багатовекторність, складність та значущість розгляду питань функціонування та формування регіонального ринку праці, як основи життєдіяльності і підприємств та організацій, і регіонів, і України в цілому; це зумовлює необхідність постійної уваги до цього питання та потреби у нових наукових пошуках.

Виклад основного матеріалу досліджень. Ринок праці, зайнятість населення – це одні із найважливіших груп об'єктів державного регулювання. Адже ринок праці являє собою механізм погодження інтересів працедавців та найманих працівників [4, 275], він є соціально – економічною підсистемою у системі ринкових відносин, котрий базується на збалансованості попиту та пропозицій робочої сили [2, 128], що характеризує рівень зайнятості населення у цілому.

Аналіз статистичних даних та інших джерел інформації дозволив у загальних рисах скласти уявлення про ринок праці Луганської області, що дало змогу порівняти ці дані, виокремивши при цьому певні тенденції та характерні риси, що склалися останніми роками на ринку праці області. Так, динаміка зміни кількості постійного населення на 1 січня 2008 року у порівнянні із даними перепису на 5 грудня 2001 року (рис.1) свідчить про зниження на 7,2% загальної кількості постійного населення Луганської області; за цей період відбулося зменшення кількості чоловіків на 8,1% та жінок на 7%. Ці дані указують на негативну тенденцію на ринку праці області, котра проявлятиметься згодом, адже спостерігається зменшення природного приросту населення та привалювання смертності над народжуваністю (табл. 1). Коефіцієнт природного приросту у сільській місцевості складає -12,8, а у міській - -8,6.

Розподіл постійного населення за основними віковими групами показує, що кількість населення працездатного віку у відсотках до всього населення становить 61,6%, у старшому за працездатний – 25,5%, у молодшому за працездатний – 12,9%.

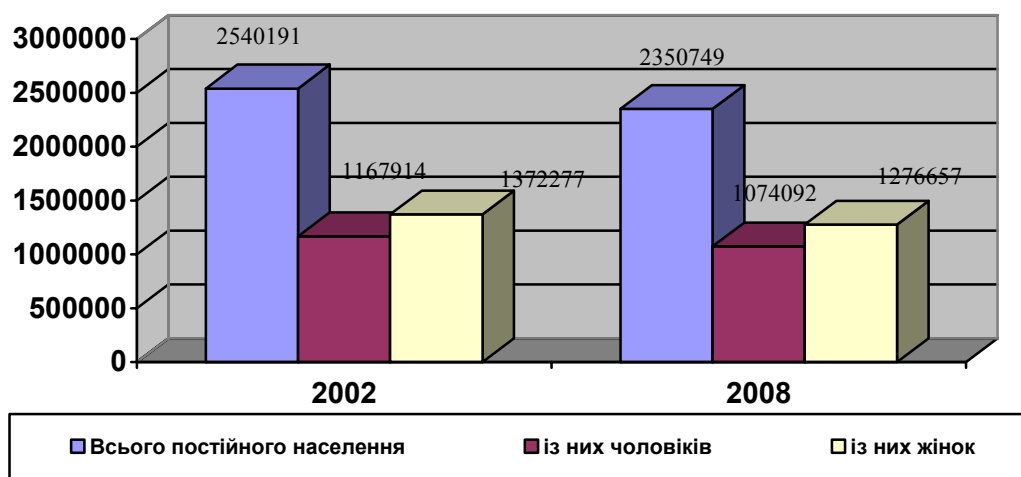

Рис.1 Динаміка зміни кількості постійного населення за статтю у Луганській області, осіб *

* Складено автором за даними статистичного щорічника Луганської області за 2008 рік

Таблиця 1

Загальні коефіцієнти народжуваності, смертності та природного приросту населення (на 2007 р.)

	Кількість народжених			Кількість померлих			Природний приріст населення		
	всього	у міських поселеннях	у сільській місцевості	всього	у міських поселеннях	у сільській місцевості	всього	у міських поселеннях	у сільській місцевості
Луганська області	8,6	8,6	8,4	17,7	17,2	21,2	-9,1	-8,6	-12,8

Таким чином, демографічне старіння населення та незначний його природний приріст, з одного боку, підвищує навантаження на працездатних, а з іншого – указує на таку негативну тенденцію на ринку праці, як збільшення доли пенсіонерів. А це може

привести до зниження економічної активності населення, скорочення притоку молоді у економіку, підвищення витрат на утримання пенсіонерів та мати соціальні наслідки.

У 2007 році порівняно із 2004 роком спостерігається підвищення кількості зайнятого населення за видами економічної діяльності на 46,9 тис. осіб (табл.2), загальна ж кількість найманих працівників підприємств, установ та організацій за ці роки зменшилася на 17,7 тис. осіб. Це пов'язано із поступовим зменшенням чисельності зайнятого населення, наприклад, у сільському та лісовому господарствах, мисливстві, промисловості та у інших галузях.

Таблиця 2

Кількість зайнятого населення за деякими видами економічної діяльності в Луганській області, тис. осіб *

	2004 рік			2005 рік			2006 рік			2007 рік		
	всього	у тому числі		всього	у тому числі		всього	у тому числі		всього	у тому числі	
		наймані працівники підприємств, установ та організацій	відсотків до підсумку		наймані працівники підприємств, установ та організацій	відсотків до підсумку		наймані працівники підприємств, установ та організацій	відсотків до підсумку		наймані працівники підприємств, установ та організацій	відсотків до підсумку
Всього:	1019,8	699,6	100	1054,5	685,9	100	1054,6	683,0	100	1066,7	681,9	100
Із них:												
Сільське господарство, мисливство, лісове господарство	135,3	45,0	6,4	145,7	38,7	5,6	136,4	34,0	5,0	129,8	28,4	4,2
Промисловість	315,6	309,9	44,3	307,9	301,1	43,9	301,0	291,4	42,7	296,3	286,6	42,0
Державне управління	46,2	46,2	6,6	44,6	44,6	6,5	48,2	48,2	7,0	48,1	48,1	7,1
Освіта	65,2	65,1	9,3	65,8	65,7	9,6	67,0	66,9	9,8	68,0	67,8	7,1
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	61,5	60,7	8,7	61,4	60,5	8,8	62,5	61,5	9,0	63,6	62,4	9,2

* Складено автором за даними статистичного щорічника Луганської області за 2007 рік

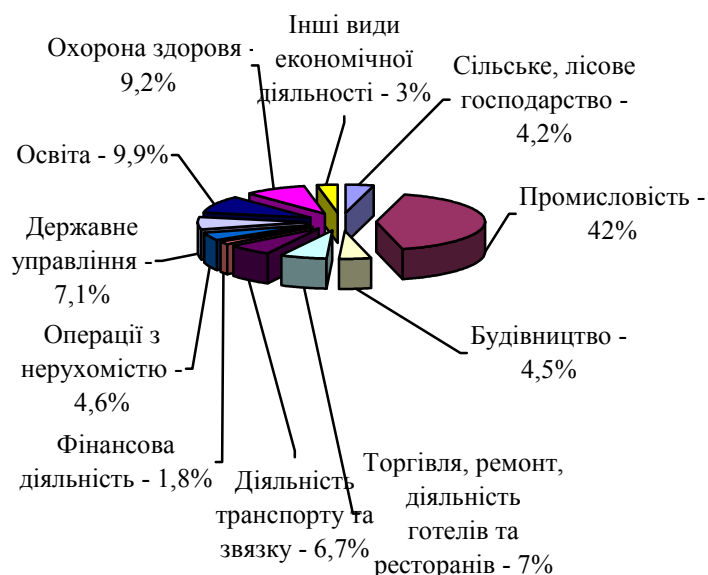

Рис.2. Структура зайнятого населення за видами економічної діяльності в Луганській області, 2007 рік *

* Складено автором за даними статистичного щорічника Луганської області за 2007 рік

Підвищення ж кількості зайнятого населення за видами економічної діяльності відбулося у таких сферах як державне управління, освіта, охорона здоров'я та надання соціальної допомоги, тощо: у державному управлінні зайнятість збільшилася на 3,5 тис. осіб чи на 7,8 %; у освіті – на 2,2 тис. осіб чи на 3,3%, кількість же найманих працівників на 2,1 тис. осіб чи на 3,2%; у охороні здоров'я та наданні соціальної допомоги - на 2,2 тис. осіб чи на 3,6%, кількість же найманих працівників на 1,9 тис. осіб чи на 3,1%.

Структура зайнятого населення за видами економічної діяльності у 2007 році представлена на рис.2.

За даними вибіркового обстеження населення, динаміка основних показників праці (табл. 3) свідчить про те, що на ринку праці Луганської обл. у 2007 році, порівняно із 2006 роком, спостерігається підвищення економічної активності населення у віці 15-70 років. При цьому кількість осіб, які відповідно до методології (МОП) класифікуються як безробітні, зменшилася, а осіб, зайнятих економічною діяльністю, збільшилася. Збільшення відбулося за рахунок прибуття до складу робочої сили осіб пенсійного віку, кількість яких відносно 2006 року підвищилася на 10,6%.

Таблиця 3

Динаміка основних показників ринку праці в Луганській області *

№ з/п		Одиниця виміру	2007 рік	2006 рік	Відхилення 2007 р. від 2006 р., %
1.	Економічно активне населення	тис. осіб	1142,3	1137,0	100,5
	Із них у віці 15-70 років працездатного віку		1066,5	1068,5	99,8
2.	Рівень економічної активності	у % до населення відповідної вікової групи	61,1	60,2	-
	Із них у віці 15-70 років працездатного віку		71,5	70,9	-
3.	Зайняте населення	тис. осіб	1066,7	1054,6	101,1
	Із них у віці 15-70 років працездатного віку		990,9	986,1	100,5
4.	Рівень зайнятості населення	у % до населення відповідної вікової групи	57,1	55,8	-
	Із них у віці 15-70 років працездатного віку		66,4	65,4	-

* Складено автором за даними статистичного щорічника Луганської області за 2007 рік

Аналізуючи попит на робочу силу по деяким видам економічної діяльності, визначили, що у промисловості - в 2005р. потреба складала 4529 осіб, в 2006р. – 3184 і в 2007р. – 747 осіб, що на 76,5% менше ніж в 2006р.; у сфері торгівлі – в 2005р. – 767 осіб, в 2006р. - 698, в 2007р. - 219, що на 68,6% менше ніж в 2006р.; у фінансовій діяльності – в 2005р. - 125, в 2006р. - 146, в 2007р. – 23, що на 84,2% менше, ніж в 2006р.; у галузі державного управління – в 2005р. - 478, в 2006р. - 479, в 2007р. - 62, що на 86,1% менше ніж в 2006р.; у будівництві - в 2005р. - 683, в 2006р. - 439, в 2007р. - 82, що на 83,3% менше ніж в 2006р.; у освіті - 2005р. - 195, в 2006р. - 179, в 2007р. - 57, що на 68,2% менше ніж в 2006р. Таким чином, наявна тенденція зниження загального попиту на робочу силу по зазначеним видам економічної діяльності. Привалювання попиту на робочі місця над пропозицією сприяє загостренню такої негативної тенденції, як збільшення кількості безробітних і, як наслідок, міграції працездатного населення та посилення соціальних наслідків безробіття.

У свою чергу, найвищий рівень зайнятості населення за віковими групами та місцем проживання у 2007 році спостерігається серед осіб 30-39 років, а найнижчий – для молоді віком 15-24 років. Зайнятість же молоді по деяким видам економічної діяльності на кінець 2007 року показує, що загальна чисельність зайнятих працівників у віці від 15 до 34 років складає 185446 осіб. Із них: у промисловості 88409 осіб, що складає 47,6% від загальної чисельності, у торгівлі – 14997, що складає 8,8%, у фінансовій діяльності – 5712,

це складає 3,9%, у галузі державного управління – 10414, або 5,6%, у будівництві – 6066, або 3,3% та у освіті – 15653, або 8,4%.

Таким чином, ситуація, що склалася на ринку праці Луганської області, має певні негативні тенденції, котрі, згідно демографічних прогнозів, будуть продовжуватися і у перспективі.

Одними із основних напрямків вирішення даної ситуації вбачаємо у активній соціально - економічній політиці держави та підтримки її на рівні регіону, що повинна групуватися навколо:

1. активної та дієвої соціальної політики, котра, як показує досвід Норвегії, здатна підвищити тривалість життя у середньому до 80 років: для жінок середній вік становить 82,7 роки, для чоловіків – 78,1 рік;

2. розвитку підприємництва та самозайнятості через прозорість взаємин із органами державної влади та місцевого самоврядування, зменшення податкового тиску, надання пільгових кредитів молоді до 35 років та звільнення їх від плати податків строком до 1 року. Адже, як свідчить досвід Норвегії, із 100% приватних підприємств протягом року життєздатними залишається 40%, котрі виробляють 52,2% товарообігу держави;

3. зменшення навантаження на працездатне населення через підвищення пенсійного віку та запровадження соціальної пенсії;

4. удосконалення кількісно – якісних характеристик робочої сили і конкурентноздатності громадян через розробку прогнозу потреби у працівниках і фахівцях за групами професій і спеціальностей; всебічне інформування випускників навчально – виховних закладів про перспективний попит та пропозиції по тих чи інших спеціальностях, та про перспективи працевлаштування

5. сприяння підвищенню престижу сімей, що мають двох і більше дітей через підвищення суспільної значущості сім'ї.

Висновки. Отже, визначена нами негативна тенденція на ринку праці Луганської області виходить із економічної ситуації, що склалася останнім часом в Україні, адже вона безпосередньо впливає на регіональний ринок праці.

Для вирішення проблеми необхідна в першу чергу ефективна соціально – економічна політика держави і активна позиція громадських і політичних організацій області. Спостерігається потреба в постійному відстежуванні і якісному аналізі ситуації на даному сегменті, що є основою для отримання об'єктивних даних для визначення дієвих механізмів впливу на ринок праці.

Література

1. *Економічна активність населення Луганської області у 2007 році: стат. зб. – Луганськ.: Держ. ком. стат. України, Головн. упр. стат. у Луганській обл., 2007.- 138с.*

2. *Основи економічної теорії: Навч. посіб./ А.У. Уразов, П.В. Маслак, І.В. Саух. – 2-ге вид., стереотип.- К.: МАУП, 2007.- 328с.*

3. *Статистичний щорічник Луганської обл. за 2007 рік.- Ч.2. - Луганськ, Держ. ком. стат. України, Головн. упр. стат. у Луганській обл.- 445с.*

4. *Экономика труда и социально – экономические отношения: Учеб. пособ./ В.Г. Сумцов, И.Г. Филиппова, Г.С. Балахнин.- Луганск: изд – во ВНУ им. В. Даля, 2009.- 544с.*

5. *<http://www.ssb.no/emner/10/01/>.*

6. *<http://www.ssb.no/emner/09/01/>.*